

**EFECTELE DECIZIEI NR. 18 DIN 23 OCTOMBRIE 2023
PRONUNȚATE DE CĂTRE ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE
ȘI JUSTIȚIE, ÎN COMPLETUL COMPETENT SĂ JUDECE
RECURSURI ÎN INTERESUL LEGII, ÎN CARE S-AU
INTERPRETAT DISPOZIȚIILE ART. 21 ALIN. (1) ȘI (2)
DIN LEGEA NR. 132/2017 PRIVIND ASIGURAREA
OBLIGATORIE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO
PENTRU PREJUDICII PRODUSE TERȚILOR PRIN ACCIDENTE
DE VEHICULE ȘI TRAMVAIE**

*Jud. Bogdan Sebastian GAVRILĂ,
Doctorand la Academia de Studii Economice, Școala Doctorală de Drept*

Abstract

In the context of a non-unitary jurisprudence in the field of insurance recourses, the pronouncement of Decision no. 18 of October 23, 2023 by the High Court of Cassation and Justice in the panel competent to judge appeals in the interest of the law comes to clarify some of the inconsistencies. The paper aims to analyze its effects in the litigations between the plaintiffs and the insurers and to offer certain solutions intended to enhance its role of unifying the practice of the courts.

Keywords: *impact, Decision no. 18 of October 23, 2020, High Court of Cassation and Justice, non-unitary practice, trials with insurers*

Introducere

Ca urmare sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Cluj, în dosarul nr. 1025/1/2023, s-a pronunțat decizia anterior indicată, aplicabilă în numeroase cauze având ca obiect despăgubiri izvorâte din accidente, antamând o analiză temeinică a obligațiilor instituite în sarcina instanțelor de judecată și a subiecților de drept în stabilirea dacă apărările asigurătorului RCA pentru refuzul de plată sunt sau nu de ordin pur formal, care urmează să facă obiectul prezentului articol.

Dispozițiile relevante și opiniile doctrinare exprimate până la momentul de față

Sesizarea a avut ca obiect prevederile articolului 21 alin. (1) și (2) din Legea nr. 132/2017, cu următorul conținut: „(1) În termen de 30 de zile de la data înaintării cererii de despăgubire de către asigurat ori de către partea prejudiciată, **asigurătorul RCA este obligat**: a) fie să răspundă cererii părții solicitante, formulând în scris o **ofertă** de despăgubire **justificată**, transmisă cu confirmare de primire, în cazul în care se dovedește răspunderea asiguratului în producerea riscurilor acoperite prin asigurarea RCA, iar prejudiciul a fost cuantificat; b) fie să notifice părții prejudiciate în scris, cu confirmare de primire, **motivele** pentru care nu a aprobat, în totalitate sau parțial, pretențiile de despăgubire. (2) Dacă în termen de 30 de zile de la depunerea cererii de despăgubire de către partea prejudiciată ori de către asigurat, asigurătorul RCA nu a notificat părții prejudiciate respingerea pretențiilor de despăgubire, precum și motivele respingerii, asigurătorul RCA este obligat la plata despăgubirii”¹.

Scopul edictării acestor norme a vizat păstrarea unui echilibru între necesitatea ca persoana păgubită să se îndestuleze cu celeritate și în același timp, nevoia de a se garanta unității asigurătoare posibilitatea de a efectua o examinare proprie asupra împrejurărilor de fapt și de drept înainte de a proceda la plata despăgubirilor.

Atunci când acest echilibru este încălcat este chemată instanța de judecată să intervină, în a tranșa conflictul de drept și a stabili în sarcina asigurătorului în culpă obligația de a achita accesorii, însă doar atunci când se impune.

În realizarea controlului său specific în vederea interpretării unitare a acestor norme, Înalta Curte a realizat o distincție, la paragrafele 106-107, între situația în care sunt invocate apărări pur formale de către cel chemat în judecată și cea în care sunt învederate obiecții serioase și rezonabile: „Mai trebuie precizat că, în situația respingerii justificate a pretențiilor de către asigurator, acesta efectuând **obiecții serioase și rezonabile**, aspecte ce vor fi stabilite în concret de instanța sesizată cu soluționarea cauzei, se poate aprecia că asigurătorul a executat obligația prevăzută de art. 21 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 132/2017, indiferent de caracterul întemeiat sau neîntemeiat al obiecțiilor, situație în care penalitățile încep să curgă din ziua următoare celei la care se împlinește termenul de 10 zile de la data la care asigurătorul RCA a primit o hotărâre judecătorească definitivă sau acordul entității de soluționare a litigiului cu privire la suma de despăgubire pe care este obligat să o plătească. În ipoteza în care asigurătorul a respins pretențiile, dar soluția aleasă și **motivele sunt de ordin formal**, în scopul exclusiv de a se produce efectul de amânare a curgerii penalităților datorate, aspecte care, de asemenea, **vor fi apreciate în concret** de către instanța investită cu soluționarea cauzei, această conduită a asigurătorului poate fi apreciată ca o îndeplinire defectuoasă a obligațiilor, ce va

¹ Legea nr. 132/2017 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru prejudicii produse terților prin accidente de vehicule și tramvaie, în vigoare de la 12 iulie 2017, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 431 din 12 iunie 2017.

determina incidența sancțiunii penalităților de întârziere în condițiile art. 21 alin. (5) din Legea nr. 132/2017, intenția legiuitorului prin instituirea penalităților în procent de 0,2% pe zi de întârziere fiind aceea de a determina societățile de asigurare să plătească despăgubirile cuvenite. În acest caz, penalitățile curg din ziua următoare celei la care se împlinește termenul de 30 de zile de la data înaintării cererii de despăgubire”².

În conturarea acestei distincții a avut în vedere că, „opinia în sensul că nu pot fi acordate penalitățile de 0,2% pe zi de întârziere pentru nerespectarea termenului de 30 de zile prevăzut de art. 21 alin. (1) și (2) din Legea nr. 132/2017 nu este conformă cu principiul asigurării protecției adecvate a victimelor accidentelor auto cărora nu le-ar mai fi garantat dreptul de a obține soluționarea cererilor de despăgubire în cel mai scurt timp” și că „legiuitorul l-a obligat pe asigurător la acțiune”³.

În analiza acestei decizii, s-a reținut în doctrină că natura justificată sau nejustificată a diminuării despăgubirii de către asigurătorul RCA produce efecte juridice în ceea ce privește quantumul despăgubirii solicitate prin cererea înaintată asigurătorului RCA, iar acestea se restrâng și cu privire la penalitățile de întârziere⁴.

Această orientare este în deplină concordanță cu opțiunea legiuitorului de a sancționa conduita profund vătămătoare a unor companii de asigurare care refuză îndeplinirea obligațiilor asumate prin instituirea mecanismului penalităților de întârziere. Uneori acestea înțeleg să se prevaleze în mod abuziv de dispozițiile art. 21 alin. (1) și (2) din Legea nr. 132/2017 pentru a amâna momentul plății, chiar dacă se ajunge uneori la situația în care sunt obligate la plata unor debite principale de sub nivelul de 1000 de lei, alături de penalități și cheltuieli de judecată cu taxa de timbru, onorariul avocațial precum și cheltuieli de executare silită în quantum cu mult superior pretenției principale. De altfel, acesta este una dintre cauzele pentru care au intrat anterior în faliment anumite entități de asigurare, în condițiile în care s-au pierdut foarte multe procese în care s-a insistat în refuzul de plată până la punctul în care creditorii și-a văzut chiar **înzecită creanța principală**.

În ceea ce privește practica instanțelor de judecată înainte de recursul în interesul legii, un alt autor a apreciat că cea majoritară era în sensul de admitere a capetelor de cerere privind accesoriile cu aplicarea unui termen de 30 sau 40 de zile care curgea de la data **depunerii** cererii de despăgubire și că cea minoritară era de

² Decizia nr. 18/2023 din 23 octombrie 2023, pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție în completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1097 din 06 decembrie 2023.

³ Decizia nr. 18/2023 din 23 octombrie 2023, pronunțată de către Înalta Curte de Casație și Justiție în completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 1097 din 06 decembrie 2023.

⁴ D. G. Bârdan-Raine, *Considerații cu privire la efectele recursului în interesul legii admis prin Decizia nr. 18/2023 privind interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 21 alin. (1), (2) și (5) din Legea nr. 132/2017* (2023), disponibil la <https://www.juridice.ro/717411/consideratii-cu-privire-la-efectele-recursului-in-interesul-legii-admis-prin-decizia-nr-18-2023-privind-interpretarea-si-aplicarea-unitara-a-dispozitiilor-art-21-alin-1-2-si-5-din-legea-nr.html>, accesat la data de 09.05.2024.

obligare a asigurătorului la plata de accesorii începând cu data **rămânerii definitive** a hotărârii judecătorești⁵.

Indiferent de jurisprudența anterioară, la momentul de față se impune identificarea unor bune practici menite să permită valorificarea voinței Înaltei Curți spre folosul tuturor subiecților de drept.

În ceea ce privește caracterul hotărârilor acesteia, în mod judicios s-a reținut că este singura abilitată să asigure aplicarea unitară și interpretarea legii, pronunțând decizii obligatorii pentru toate celelalte instanțe din țara noastră⁶.

Perspectiva autorului

Plecând de la opinia lui *Gaius*, conform căreia nu trebuie să se exercite un drept într-o manieră necorespunzătoare⁷, trebuie subliniat că obiectivul final al demersurilor de implementare a dispozițiilor respective, în interpretarea dată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, constă în prevenirea în mod activ a oricăror tentative de a se deturna legea de la scopul său.

Spre exemplu, atunci când asigurătorul formulează pe calea întâmpinării apărări complet străine de cauză, făcând trimitere la un alt dosar de daună decât cel care face obiectul cererii de chemare în judecată, nu se poate considera că au fost învederate apărări „*serioase și rezonabile*”, în accepțiunea paragrafului nr. 106 din decizia acesteia. În considerarea numărului extrem de ridicat de cauze în care sunt angrenate unitățile asigurătoare, reprezentanții acestora ajung să utilizeze aceeași machetă de întâmpinare pentru a răspunde reclamanților, chiar dacă situația de fapt este diferită de la caz la caz. Această conduită reflectă deficiențe incompatibile cu standardul de conduită conturat de către instanța supremă.

Avansând raționamentul, atunci când apărările pârâtului antamează efectuarea unei expertize tehnice din care să rezulte că nu se impunea repararea unor repere care nu ar fi fost efectiv avariate în accident și abia în urma administrării acestui mijloc de probă este convinsă instanța că reclamantul a avut dreptate atunci când a solicitat contravaloarea acestora, se poate reține totuși caracterul rezonabil și serios al considerentelor debitorului. Acesta trebuie însă să solicite administrarea acestui mijloc de probă care atrage de regulă temporizarea judecății și cu respectarea principiului bunei credințe, părănd excesiv pentru debite principale de 1000 de lei să se stăruie pentru efectuarea de expertize ale căror costuri pot fi chiar duble. Chiar dacă s-ar stabili în sarcina celor chemați în judecată, dacă practica s-ar

⁵ F. Iordache, *Efectele Deciziei 18/2023 privind dispozițiile art. 14 alin. (3) teza a doua din Legea 132/2017*, disponibil la <https://www.juridice.ro/711588/efectele-deciziei-18-2023-privind-dispozitiile-art-14-alin-3-teza-a-doua-din-legea-132-2017.html>, accesat la data de 09.05.2024.

⁶ M. Bădescu, *Drept constituțional și instituții politice. Curs universitar. Ediția a XII-a, revizuită și adăugită*, Ed. Sitech, Craiova, 2018, p. 301.

⁷ „*Male enim nostro iure uti non debemus*”, *Instituciones* 1.58.

generaliza și ar cădea în pretenții în foarte multe procese, s-ar genera riscuri reale de faliment la fel ca în cazul celorlalți asigurători, în dauna creditorilor și a statului român.

Alte apărări au mai vizat și prețul pentru manopera practică de către reclamantul care a efectuat reparațiile la autovehicul și a cesionat creanța de la persoana păgubită. Se impune nuanțarea examinării în astfel de litigii. Atunci când pârâtul specifică *in genere* că nivelul acestuia este excesiv, *prima facie* nu ar părea suficient pentru a convinge pe judecător că exercitarea dreptului de contestare nu a fost abuzivă. Dacă însă este indicată o anumită valoare, depunându-se și înregistrări din care ar rezulta în mod cert cum s-a ajuns la acest quantum, s-ar întări semnificativ argumentul că nu s-a prevalat de motive pur formale.

Partea adversă și magistratul trebuie să efectueze o analiză temeinică asupra apărărilor sale, care necesită a fi circumstanțiate în raport de speța respectivă și să denote o aplecare efectivă către identificarea de impedimente legitime și rezonabile la recunoașterea pretențiilor astfel cum au fost deduse judecății.

Opțiunea Înaltei Curți de a institui această obligație nu este la adăpost de eventuale critici, putând fi purtate discuții chiar dacă limitate privind riscul de adăugare la lege sau de încălcare a principiului *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Însă, nu trebuie omis că rolul acesteia constă în garantarea unui măsuri rezonabile de predictibilitate subiecților de drept. Prin decizia sa s-a urmărit exercitarea echitabilă a drepturilor și obligațiilor părților aflate într-un atare conflict de drept, astfel încât să fie descurajată cea pur șicanatorie, cu evitarea vătămărilor care derivă dintr-un eventual abuz de drept.

Concluzii

În primul rând, trebuie avut în vedere că metoda teleologică de interpretare poate fi de mare folos în astfel de litigii.

Aceasta este incidentă atunci când este necesar să se apeleze la scopul urmărit de legiuitor prin adoptarea actului normativ care face obiectul dezbaterii juridice⁸.

Trebuie avut în vedere că motivul pentru care s-a instituit posibilitatea obligării părții de rea-credință la accesorii prin raportare la data notificării sale și nu la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești a vizat necesitatea descurajării unor conduite delăsătoare sau abuzive atunci când este sesizată cu o cerere de plată. Fiind un operator economic, aceasta trebuie să fie diligentă în relația cu persoanele păgubite chiar și atunci când despăgubirea este solicitată de către service-ul cesionar al creanței și să opună apărări pertinente menite să atragă o dezbatere reală. Dacă înfățișează argumente pur formale, care nu sunt bazate pe

⁸ M. Bădescu, *Teoria generală a dreptului. Curs universitar. Ediția a VI-a, revăzută și adăugită*, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 199.

circumstanțele specifice ale cauzei, s-ar impune să fie obligată la accesorii în raport de data notificării de plată și nu după momentul rămânării definitive a hotărârii judecătorești.

Mai trebuie însă adăugat că motivele trebuie explicate, chiar și prin e-mail, **anterior** chemării sale în judecată. Dacă abia în faza judecății acestea sunt învederate, urmare a unei analize târzii a dosarului de daună, nu se poate reține că asigurătorul a fost de bună credință, neputând beneficia de facilitatea curgerii dobânzilor după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești.

A nu se aplica acest raționament echivalează cu lipsirea beneficiarului despăgubirii de posibilitatea valorificării drepturilor sale într-un termen rezonabil. Acesta nu are nicio culpă că nu a fost informat înainte de demararea litigiului de existența unor critici serioase de către debitor, care chiar dacă au fost finalmente respinse, nu ar trebui să atragă aplicabilitatea paragrafului 106 din decizie de vreme ce trebuiau expuse într-un termen limitativ instituit de lege.

S-a opus de către creditori lipsa unei notificări cu confirmare de primire prin poștă. Pare excesivă o astfel de formalitate pentru asigurători, în condițiile în care corespondența cu solicitantul despăgubirii de regulă este purtată prin email, situație care este oricum și în favoarea acestuia. Ar părea totuși rezonabil să se depună instanței mai multe emailuri din care să rezulte identitatea dintre reclamant și cel care a formulat cererea de plată, astfel încât să se poată conchide că i-a fost adus la cunoștință un refuz fundamentat.

Totodată, nu poate fi negată utilitatea unei intervenții din partea autorității legislative, în a reglementa distincția dintre cele două forme de exercitare a dreptului la apărare făcută de către Înalta Curte. Astfel, s-ar reduce numărul cauzelor aflate pe rolul instanțelor de judecată, dat fiind faptul că justițiabilii ar avea o reprezentare clară a consecințelor care derivă din valorificarea drepturilor acestora în mod neadecvat, reclamanții prin soluții de obligare la accesorii abia după momentul soluționării litigiului, iar pârâții în raport de momentul notificării.

În absența unor astfel de demersuri de legiferare, se impune efectuarea unei examinări precise a poziției exprimate de către pârât, care necesită a fi justificată de un probatoriu suficient, astfel încât să fie înlăturate oricare suspiciuni de sustragere de la acoperirea cheltuielilor ocazionate de evenimentul asigurat.

La rândul său, pârâtul trebuie să efectueze un control de oportunitate de la caz la caz, o politică generală de refuz de plată în toate situațiile putând atrage costuri excesive de purtare a proceselor, cu creșterea riscurilor de faliment sau cel puțin de mărire a costurilor polițelor de asigurare, în dauna unui număr însemnat de persoane. Acesta trebuie să manifeste responsabilitate în derularea relațiilor contractuale în care este angrenat și în relația cu instanțele de judecată, aglomerarea nejustificată a celor din urmă fiind vădit contrară scopului urmărit de lege de a permite ridicarea de obiecțiuni la pretențiile persoanei păgubite **doar cu titlu de excepție și nu de regulă**.